ხელი თოფურიძ ბრისკი ვორდი

287 1 81

287 1 81

წიგნის თარო

უშუალო მონაწილის თვალით

შარშან წლის დამლევს აღინიშნა თადარიგის გენერალ-მაიორ ნიკოლოზ თავართქილაძის დაბადების 70 წლისთავი. საიუბილეო საღამოზე ცოტა როდი ითქვა სამამულო ომში მის დამსახურებაზე. დამსწრეთა განსაკუთრებული ყურადღება მიიპყრო ბელგოროდიდან ჩამოსული ვალერი მიხეილის-ძე ზინჩენკოს გამოსვლამ. დაახლოებით 40-45 წლის კაცი ნ. თავართქილაძეს ესალმებოდა არა როგორც მხედართმთავარს, არამედ როგორც მამას და აღმზრდელს, რომელმაც გადამწყვეტი როლი შეასრულა მის ცხოვრებაში.

თითქოს ზღაპარს ჰგავდა ზინჩენკოს თავგადასავალი.

საქმე ეხებოდა გენერლის ადამიანურ ბუნებას, იმ კეთილშობილებასა და ჰუმანურობას, რომელიც ომიანობის უმძიმეს წლებში კონკრეტული მაგალითებიდან იძენდა ზოგად ხასიათს.

საიუბილეო საღამოზე ზინჩენკოს გამოსვლის ორიოდე თვის შემდეგ საზოგადოება დიდი ინტერესით გაეცნო გენერლის მოგონებათა ახალ წიგნს, რომელსაც „მრისხანე დღეები" ეწოდება (რედაქტორი ვ. სიხარულიძე) წიგნში ძირითადად გაშუქებულია სტალინგრადის, კურსკისა და ბელორუსიის გრანდიოზული ბრძოლები, რომლის უშუალო მონაწილეც ავტორი იყო, მაგრამ სარეცენზიო წიგნისადმი მკითხველის განსაკუთრებულ ყურადღებას პირველ რიგში სწორედ ის ნარკვევი იწვევს, რომელშიც ვ. ზინჩენკოს გადარჩენის ისტორიაა აღწერილი.

ნ. თავართქილაძე მემუარული შრომის, დოკუმენტური ნარკვევის, კინოსცენარისა და წიგნის ავტორია, მაგრამ ჩვენი აზრით, „მრისხანე დღეები" მაინც განსაკუთრებულია.

რაშია ამ წიგნის ძირითადი, განმსაზღვრელი ღირებულება?

უპირველესად, ისტორიული ფაქტებისა და მოვლენების ობიექტურ, თანმიმდევრულ გადმოცემაში, საბრძოლო ოპერაციების სწორად და ნათლად ასახვაში, შენაერთებისა და ნაწილების კოორდინირებული მოქმედების ჩვენებაში, ცალკეულ პირთა პორტრეტული სახის შექმნისას ზომიერების დაცვაში, ფაშისტური გერმანიის წინააღმდეგ ჩვენი ქვეყნის ხალხთა დარაზმულობის ჩვენებაში, საბჭოთა არმიის ინტერნაციონალური ბუნების გამოკვეთაში, სტალინგრადის, კურსკისა და ბელორუსიის განთავისუფლებისათვის ათასობით ქართველი მებრძოლის თავგანწირული ბრძოლის ასახვაში.

გენერლის მოგონებანი ეხება არა მის საბრძოლო ცხოვრებას, არამედ უმთავრეს ეპიზოდებს, კერძოდ სტალინგრადისა და კურსკის ლეგენდარული ეპოპეის პერიოდს.

საკუთარი თვალით ნანახისა და პირადად განცდილის გარდა ისტორიული დოკუმენტების, საარქივო მასალებისა და სამხედრო-მემუარული ლიტერატურის გამოყენებამ ავტორს შესაძლებლობა მისცა 1942-1943 წლების საომარი მოქმედების ვრცელი ასპარეზი ეჩვენებინა არა ვიწრო, მისი დივიზიის სათვალთვალო პუნქტის არედან, არამედ გლობალურ მთლიანობაში, ნათელეყო სტალინგრადში ბრწყინვალე გამარჯვების შედეგად საბჭოთა არმიის მიერ სტრატეგიული ინიციატივის ხელში ჩაგდების უდიდესი სამხედრო-პოლიტიკური მნიშვნელობა

მიუხედავად იმისა, რომ სტალინგრადისა და კურსკის ბრძოლების შესახებ უამრავი ლიტერატურა არსებობს, აუწერელი არ არის თითქმის არც ერთი საყურადღებო მომენტი, ნ. თავართქილაძის წიგნში მკითხველი მაინც ბევრ ისეთ საგულისხმო დეტალს იპოვის, რომელთა ცოდნა ხელს შეუწყობს მას წარსულის უფრო საფუძვლიანად შეცნობაში.

როცა ვალერი მიხეილის-ძე ზინჩენკოს ბიოგრაფიას ეცნობით, როცა კითხულობთ წიგნის იმ ფურცლებს, სადაც აღწერილია, თუ როგორ აედევნა 1942 წლის ზაფხულში კოჩარის დაბომბვის შედეგად ნაცარტუტად ქცეული ქალაქის ნანგრევებიდან გამოსული ფეხშიშველა, ტანსაცმელშემოფლეთილი რვა წლის ბავშვი უკანდახეულ ერთ-ერთ სამხედრო ნაწილს, როგორ მოხდა ამ ნაწილის მეთაურთან მისი პირველი შეხვედრა, დაახლოება და მიკედლება, ერთი სიტყვით, ის, თუ როგორ იქცა იგი დივიზიის შვილად, თქვენ უნებურად ექცევათ ზღაპრულ სამყაროში. სტალინგრადის მთელი გმირული ბრძოლების, კურსკ-ბელგოროდის მვრილზე გერმანელთა განადგურების ცხარე დღეებში ზინჩენკო ერთი წუთითაც არ მოსცილებია გენერლის სანგარს, მის ადგილსამყოფელს და არც გენერალს შეეძლო უზინჩენკოდ არსებობა.

და აი სწორედ ეს ბელგოროდელი ვალერი ზინჩენკო იყო ოცდაცამეტი წლის შემდეგ რომ შეხვდა თავის გადამრჩენსა და აღმზრდელს საიუბილეო საღამოზე თბილისში.

იმისათვის, რომ ასეთი კეთილშობილური გრძნობები და იდეები იკაფავდეს გზას, მისი გამომხატველი წიგნები ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ადამიანთა რაც შეიძლება ფართო წრეებისათვის, უპირველეს ყოვლისა, რუსი მკითხველისათვის.

აკ. თოფურია,
პროფესორი, ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, სამამულო ომის ვეტერანი.

იმ ქარცეცხლიან დღეთა მოსაგონებლად

1976, 30 ივნ., №126

მხატვარი ე. ამბროკაძე.

ნებ კარგად გამოძინებული თა-
ვმჯდომარე რომ წამოდგა და თანა-
მგზავრი მოციმციმა, ელდა ეცა: კისერ-
ში მარყუჟაბმული ამირანი საწოლ-
ზე იყო გაშოტილი და ალარ სუნთქავ-
და.

— აი შარი თუ გინდა! — წამოი-
ძახა თავმჯდომარემ, როცა გაითვა-
ლისწინა და წარმოიდგინა რა უსი-
ამოვნებაც ელოდა ამ ამბავთან და-
კავშირებით და მერე იმაზე დაფიქრ-
და, როგორ შეიძლებოდა ამოდენა
კაცი ასე უცაბედად დამხრჩვალიყო
წიწილასავით.

მ. მიქაძე.

რება აზიაში. მასში 20 ცნობილ
ჭადრაკის ჩაგბმება და ერთძანაც
პრეტენდენტთა ასპარეზობის 3 სა-
ზურს შეეცილება. ადგილი წარმოს-
დგენია, როგორ ბრძოლა გაიმართება
ფილიპინებში!

აი, ვინ ითამაშებს მანილაში: დი-
ოსტატები პოლუგაევსკი (საბჭოთა კა-
ვშირი, კოეფიციენტი პროფესორ ელოს
ისტემით — 2635), მსოფლიოს ვიც-
ჩემპიონი სპასკი (საბჭოთა კავშირი,
2630), ლიუბოევიჩი (იუგოსლავია,
2620), მეკინგი (ბრაზილია, 2620),
პორტი (ჩეხოსლოვაკია, 2600), ბრა-
უნი (აშშ, 2585), რიბლი (უნგრეთი,
2575), ულმანი (გდრ, 2575), ცვე-
კოვსკი (საბჭოთა კავშირი, 2550), ბა-
ლაშოვი (საბჭოთა კავშირი, 2545),
გეორგიუ (რუმინეთი, 2540), კავალე-
კი (აშშ, 2540), კინტეროსი (არგენ-
ტინა, 2540), პანო (არგენტინა,
2520), ტორე (ფილიპინები, 2505),
ჩომი (უნგრეთი, 2490), მარიოტი
(იტალია, 2470), საერთაშორისო ოს-
ტატები ბაისახი (კანადა, 2460),

რიგად ჩაიარა ეროვნული ნაკრე-
ბის ოთხმატჩიანმა შეხვედრებმა ფრან-
გებთან. ორი მატჩი მოიგო ჩვენმა
გუნდმა, ორი ფრედ დამთავრდა.
ამ მატჩებით გამოწვეული უსი-
ამოვნებანი, ბუ სადმე სამართალია,
ოჯახურ ფარგლებს არ უნდა გასც-
დეს.

მაგრამ სამწუხაროდ ამირანს რაში ჰქო-
და ბედი. შენ კი არა, სწორედ სა-
ბჭოთა მოვალეობის შესრუ-
ების დროს დაბადა თავს ხვრინ-
ისაგან წარმომდგარი ეს გაუგო-
არი უბედურება.

ისეთ კაცს, როგორიც ამირან
არაბიძე იყო (ლიტერატურული
ფსევდონიმი, შემოკლებული, ავტორიტე-
ტიანი, — ხვრინვის გამო ოჯახში
და ვინ რა გაუბედავდა! შეწუხებით
ი, რაღა დასამალავია, შეწუხებული
ვნენ, მეტადრე ამირანის მეუღლე
ო გატანჯული, მაგრამ ასეთი
დგომარეობა დიდხანს არ გაგრძე-
ებულა. ჭკვიანმა ცოლმა ისე უბ-
ალოდ და მოხერხებულად მოაგვა-
ა ყველაფერი, ქმარს არც აგრძ-
ობინა: ისარგებლა შემთხვევით და
ინის რემონტის დროს ისეთი ტკა-
იხკარებიანი სამეშაო კაბინეტი მოუ-

ცდენებას რომ არ დაეძლია და
უნებურად ისევ ლოგინში არ შე-
გორებულიყო, ხერხს მიმართავს ზე-
წარი დაგრიბა, ერთი ბოლო ვი-
გონის ჭერში დატანებული სავენტი-
ლაციო მილის რეგულატორის სახე-
ლურს გამობა, მეორე ბოლო კი
კისერში ისე მოხერხებულად ჩაიმარ-
ყუჟა, რომ თუ დაწოლას მოინდო-
მებდა, მარყუჟი დაქაჩავდა და გაა-
ხსენებდა, რომ დაწოლა და დაძინება
აკრძალული ჰქონდა...

ზედა საწოლზე გაჭირვებით აბობღ-
და. დიდხანს ხვნეშითა, და წვალე-
ბით იხდიდა ტანთ. მერე ერთხანს
იჯდა გოდორივით მუცელზე ხელ-
გამგე გამხდარი, თვალებდა-
წითლებული და ნერვებშმშ-
ლილი გამოცხადდა სამსახურ-
ში და მაშინვე ქაქანი დაიწყო:
„ეს ვინ ყოფილა!... გამათავა
კაცი ერთი კვირა. ფრონტზე
მძინებია სანგარში, ბომბების
განუწყვეტელ სკდომასა და
გრუხუნში, ამის სიახლოვეს
კი ერთი წამით ვერ მოხუ-
ჭავთ თვალს. ამოდენა კა-
ცი რომ ახროტინდება და აქ-
შინდება ორთქლმავალივით,
პირდაპირ საშინელებაა!“

ერთულმა ხელქვეით ე ბ-
მა ვერ აიტანეს უფრო-
სის აუგად ხსენება და სი-

ზედა საწოლზე ვაჭირვებით აბობღ-
და. დიდხანს ხვნეშითა, და წვალე-
ბით იხდიდა ტანთ. მერე ერთხანს
იჯდა გოდორივით მუცელზე ხელ-
დაბრუნდნენ, საგანგო განყოფილების

ნებ კარგად გამოძინებული თა-
ვმჯდომარე რომ წამოდგა და თანა-
მგზავრი მოციმციმა, ელდა ეცა: კისერ-
ში მარყუჟაბმული ამირანი საწოლ-
ზე იყო გაშოტილი და ალარ სუნთქავ-
და.

— აი შარი თუ გინდა! — წამოი-
ძახა თავმჯდომარემ, როცა გაითვა-
ლისწინა და წარმოიდგინა რა უსი-
ამოვნებაც ელოდა ამ ამბავთან და-
კავშირებით და მერე იმაზე დაფიქრ-
და, როგორ შეიძლებოდა ამოდენა
კაცი ასე უცაბედად დამხრჩვალიყო
წიწილასავით.

მ. მიქაძე.

რება აზიაში. მასში 20 ცნობილ
ჭადრაკის ჩაგბმება და ერთძანაც
პრეტენდენტთა ასპარეზობის 3 სა-
ზურს შეეცილება. ადგილი წარმოს-
დგენია, როგორ ბრძოლა გაიმართება
ფილიპინებში!

აი, ვინ ითამაშებს მანილაში: დი-
ოსტატები პოლუგაევსკი (საბჭოთა კა-
ვშირი, კოეფიციენტი პროფესორ ელოს
ისტემით — 2635), მსოფლიოს ვიც-
ჩემპიონი სპასკი (საბჭოთა კავშირი,
2630), ლიუბოევიჩი (იუგოსლავია,
2620), მეკინგი (ბრაზილია, 2620),
პორტი (ჩეხოსლოვაკია, 2600), ბრა-
უნი (აშშ, 2585), რიბლი (უნგრეთი,
2575), ულმანი (გდრ, 2575), ცვე-
კოვსკი (საბჭოთა კავშირი, 2550), ბა-
ლაშოვი (საბჭოთა კავშირი, 2545),
გეორგიუ (რუმინეთი, 2540), კავალე-
კი (აშშ, 2540), კინტეროსი (არგენ-
ტინა, 2540), პანო (არგენტინა,
2520), ტორე (ფილიპინები, 2505),
ჩომი (უნგრეთი, 2490), მარიოტი
(იტალია, 2470), საერთაშორისო ოს-
ტატები ბაისახი (კანადა, 2460),

რიგად ჩაიარა ეროვნული ნაკრე-
ბის ოთხმატჩიანმა შეხვედრებმა ფრან-
გებთან. ორი მატჩი მოიგო ჩვენმა
გუნდმა, ორი ფრედ დამთავრდა.
ამ მატჩებით გამოწვეული უსი-
ამოვნებანი, ბუ სადმე სამართალია,
ოჯახურ ფარგლებს არ უნდა გასც-
დეს.

მაგრამ სამწუხაროდ ამირანს რაში ჰქო-
და ბედი. შენ კი არა, სწორედ სა-
ბჭოთა მოვალეობის შესრუ-
ების დროს დაბადა თავს ხვრინ-
ისაგან წარმომდგარი ეს გაუგო-
არი უბედურება.

ისეთ კაცს, როგორიც ამირან
არაბიძე იყო (ლიტერატურული
ფსევდონიმი, შემოკლებული, ავტორიტე-
ტიანი, — ხვრინვის გამო ოჯახში
და ვინ რა გაუბედავდა! შეწუხებით
ი, რაღა დასამალავია, შეწუხებული
ვნენ, მეტადრე ამირანის მეუღლე
ო გატანჯული, მაგრამ ასეთი
დგომარეობა დიდხანს არ გაგრძე-
ებულა. ჭკვიანმა ცოლმა ისე უბ-
ალოდ და მოხერხებულად მოაგვა-
ა ყველაფერი, ქმარს არც აგრძ-
ობინა: ისარგებლა შემთხვევით და
ინის რემონტის დროს ისეთი ტკა-
იხკარებიანი სამეშაო კაბინეტი მოუ-

ცდენებას რომ არ დაეძლია და
უნებურად ისევ ლოგინში არ შე-
გორებულიყო, ხერხს მიმართავს ზე-
წარი დაგრიბა, ერთი ბოლო ვი-
გონის ჭერში დატანებული სავენტი-
ლაციო მილის რეგულატორის სახე-
ლურს გამობა, მეორე ბოლო კი
კისერში ისე მოხერხებულად ჩაიმარ-
ყუჟა, რომ თუ დაწოლას მოინდო-
მებდა, მარყუჟი დაქაჩავდა და გაა-
ხსენებდა, რომ დაწოლა და დაძინება
აკრძალული ჰქონდა...

დილით კარგად გამოძინებული თა-

ბრაუნი (აშშ, 2585), რიბლი (უნგრეთი,
2575), ულმანი (გდრ, 2575), ცვე-
კოვსკი (საბჭოთა კავშირი, 2550), ბა-
ლაშოვი (საბჭოთა კავშირი, 2545),
გეორგიუ (რუმინეთი, 2540), კავალე-
კი (აშშ, 2540), კინტეროსი (არგენ-
ტინა, 2540), პანო (არგენტინა,
2520), ტორე (ფილიპინები, 2505),
ჩომი (უნგრეთი, 2490), მარიოტი
(იტალია, 2470), საერთაშორისო ოს-
ტატები ბაისახი (კანადა, 2460),

ჭადრაკის „ჰაუსა გამოუვიდა
მანილაში. რომელმაც უკანასკნელად
ითამაშა ოქტომბერში, სწორედ აქ, მა-
ნილაში. „ჭადრაკის პელე“, რომელმაც
ჯერ კიდევ 1973 წელს მოიგო საზო-
ნათაშორისო ტურნირი, ახლა, ეჭვი
არ არის საკანგებოდ იქნება მომზა-
დებული. როგორც ყოველთვის, ანგა-
რიში უნდა გაეწიოს ჰორტს, რომელიც
ძლიერ მეტოქეებთან ყაიმს სჯერდე-
ბა ხოლმე, შედარებით სუსტებს კი
შეებრალებლად „უსწორდება“. ბრაუ-
ნი წლეულს ბევრს თამაშობდა და კა-
რგი შედეგებითაც. ულმანმა, თუმცა 40
წელს გადააბიჯა, უკანასკნელ შეჯიბ-
რებებში სტაბილურად ითამაშა.

ეს მოკლედ კიკობი მიმომხილველებს
მანილას ასპარეზობის ძირითად ფა-
ვორიტებად მიაჩნიათ, მაგრამ ბევრ
რიბლის, ცვეკოვსკის, ბალაშოვს, კავა-
ლეკსა და პანოს დავიწყებთ, რომე-
ლთაც ჰქონდათ და აქვთ კიდეც
ოვალსაჩინო წარმატებები. ამასთან
არც ერთ შეჯიბრებას ისე არ ჩაუვ-
ლია, რომელიმე „მისტერ იქსი“ რომ
არ დაწინაურებულიყოს. ვინ იქნება
იგი ამჯერად?

გ. გამრეკელი.

ქომუნისტი

ზაიდან თბილისი-98, ლენინის 14. რედაქტორის მოადგილეების—99-93-03, 99-03-09 პ/შ მდივნის — 99-72-80, სამდივნოსი — 93-66-10, განყოფილებებისა: პარტიული—99-87-81, პროპა-განდის — 93-22-93, პოლიტიკური — 93-40-34, სოფლის მეურნეობის — 93-52-46, ხალხთა მშენებლობის — 93-18-70, მეცნიერების, უმაღლესი ხალხებლებისა და სკოლების — 93-27-58, ლიტერატურისა და ხელოვნების — 99-55-01, ინფორმაციის — 93-15-90, უცხოეთის — 99-60-21, წერილების — 99-73-24, ილუსტრაციის — 93-28-54.

КОМУНИСТИ ИНДЕКС 00443 უე 03873

საქ. კპ ცკ-ის გამომცემლობის სტამბა, 380006 თბილისი-6, ლენინის პ. 14

B

ეხი (ძვ. ქორ.)

02.11.93 — ქორდი